

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 1200/2018

Ședința publică din data de 17 aprilie 2018

Asupra cauzei de față, constată următoarele:

Prin Decizia nr. 967/A din 14 decembrie 2016, Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă, a respins ca nefondat apelul declarat de A. împotriva Sentinței nr. 1026/F din 2 iunie 2016, pronunțată de Tribunalul Ialomița, secția Civilă, prin care a fost respinsă, ca neîntemeiată, acțiunea formulată de reclamant - în contradictoriu cu B., C., Ziarul E. și SC F. SRL - având ca obiect obligarea fiecărui pârât la plata sumei de 4.500.001 RON cu titlu de daune morale și la prezentarea de scuze publice, pentru faptul publicării unor articole conținând informații false și denigratoare la adresa reclamantului atât înainte cât și după pronunțarea soluției date în cauza ce face obiectul Dosarului nr. x/2005 al Tribunalului Ialomița.

Împotriva acestei hotărâri, a declarat recurs în termen legal, reclamantul A. care, invocând temeiul prevăzut de art. 488 (1) pct. 6 din C. proc. civ., critică decizia dată în apel, după cum urmează.

- instanța de apel a reținut greșit afirmația reclamantului că i-ar fi fost încălcat dreptul la apărare, consacrat prin dispozițiile art. 23 din C. proc. civ. prin aceea că nu i-au fost comunicate documentele depuse în data de 26 mai 2016, dată la care instanța de fond a finalizat cercetarea judecătorească, amânând pronunțarea pentru data de 02 iunie 2016, pentru a depune concluzii scrise.

De asemenea, se arată că pârâtul B. nu a depus, până la finalizarea cercetării judecătorești, documentele din care să reiasă că firma care a editat cele 3 articole este SC F. SRL și nici cele 2 facturi aferente celor 3 ziare.

Este contradictorie și reținerea instanței de apel în sensul că pârâtul B. a depus în apărare declarația dată de reclamant în data de 17 octombrie 2015, în dosarul penal, reclamantul arătând că nu a dat nicio declarație la acea dată în Dosarul nr. x/2015.

- greșit instanța de apel a reținut că, reclamantul nu a contestat înscrisul și nu a solicitat amânarea ședinței pentru a lua cunoștință de acesta, în condițiile în care tribunalul a primit documentul în timp ce își susținea apărarea pârâtul B., fără să îl prezinte recurentului și fără să îl întrebe dacă dorește să ia cunoștință de conținutul său. Arată că a solicitat acest înscris, prin adresă scrisă și l-a obținut în data de 27 mai 2016, după încheierea cercetării judecătorești. Instanța de apel, reținând că reclamantul nu a arătat care este vătămarea produsă prin faptul că nu i-a fost prezentat înscrisul depus, "deformează" adevărul și prezintă, "contradictoriu și nereal", ceea ce a transmis prin motivarea apelului depus împotriva Hotărârii civile nr. 1026/2016.

A invocat recurentul că vătămarea produsă trebuie să fie apreciată prin prisma daunelor morale solicitate și a persoanei sale, urmând a proba modul în care a fost condamnat în Dosarul nr. x/2016, în cadrul plângerilor penale formulate.

- deși instanța de apel a reținut corect că tribunalul și-a întemeiat soluția de admitere a excepției lipsei calității procesuale pasive a SC G. SRL și a SC H. SRL pe factura fiscală x din 19 octombrie 2015, depusă de pârâtul B. odată cu concluziile scrise, a reținut, în același timp, că nerespectarea cerinței legale nu i-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea hotărârii.

- instanța de apel nu a observat că tribunalul, în cursul cercetării judecătorești, i-a solicitat pârâtului B. să depună înscrisuri oficiale și cele 3 facturi fiscale cu care au fost editate cele 3 ziare în care au fost publicate articolele denigratoare, înscrisuri ce nu au fost depuse și care ar fi putut confirma lipsa calității procesuale pasive a societăților G. SRL și H. SRL și ar fi conferit caracter legal invocării din oficiu a lipsei calității procesuale pasive de către instanța de fond. Dat fiind faptul că lipsa calității procesuale pasive nu a fost probată la cererea instanței de fond, consideră că aceste două societăți trebuie să fie părți în cauză. Totodată, deoarece pârâtul B. a depus documentele solicitate după închiderea cercetării judecătorești, trebuie avute în vedere prevederile art. 394 din C. proc. civ.

- se critică reținerile instanței pe considerentul că, deși reclamantul nu s-a opus la administrarea probei cu declarația pe care a dat-o în Dosarul penal nr. x/2016, se invocă prin cererea de apel nelegalitatea obținerii de către partea adversă a acestui înscris, deși înscrisul din dosarul penal ar fi putut ajunge la mass-media în urma unei cereri formulate în baza

Legii nr. 544/2001, susținându-se că, prin aceste rețineri, instanța s-a transformat în "avocatul părâtului". În realitate, arată recurentul, proba depusă de părâtul B. a fost sustrasă de la Tribunalul Ialomița, în perioada 7 octombrie 2015 - 9 octombrie 2015, aspect ce rezultă din mențiunile pe care le poartă înscrisurile respective.

- este greșită respingerea, ca nefondată, a criticilor vizând articolul din data de 7 iulie 2015, arătându-se că prin utilizarea expresiilor "ciocoi de tip nou" și "evazionist de categorie grea" au fost depășite limitele libertății de exprimare. Apreciază recurentul că, așa cum a arătat prin cererea de chemare în judecată, această abordare jurnalistică reprezintă o formă de îndemn la ură între clase sociale, iar expresia "evazionist de categorie grea" este o afirmație neadevărată întrucât, deși este condamnat în Dosarul nr. x/2015, acuzațiile sunt bazate pe fapte pe care nu le-a comis, în prezent fiind în cercetare mai multe plângeri penale precum și o plângere la CEDO împotriva statului român privitoare la această condamnare. Or, libertatea de exprimare a jurnaliștilor trebuie să respecte anumite limite și să se bazeze pe date certe, la nevoie să se poată proba cele afirmate, în situația de față, cele scrise având doar scopul de a denigra și de a confirma condamnarea ulterioară.

Totodată, recurentul observă că deși instanța de apel reține că, afirmațiile din acest articol, au la bază declarația dată în ședința publică din 9 septembrie 2015, în cadrul procesului penal, totuși concluzionează că eroarea respectivă nu este de natură a conduce la concluzia netemeinicii sentinței, situația de fapt fiind apreciată de curte în acord cu probele administrate în fața primei instanțe.

- pe lângă aspectele de ordin procedural încălcate în Dosarul nr. x/2016, este necesar a stabili dacă articolele au o bază factuală reală sau sunt plâsmuiri după "bunul plac" al jurnalistului. Or, informațiile transmise sunt false și nereale iar instanța de apel conferă legalitate acestor articole nepedepsind publicarea de informații denigratoare.

Arată că, din încheierea de ședință din 9 septembrie 2015 și din declarația de inculpat de la aceeași dată, se poate observa faptul că cele transmise cititorilor sunt informații false ce nu corespund cu cele declarate în realitate în fața instanței de judecată. Instanța de apel a avut, astfel, un prim element al răspunderii civile delictuale, respectiv existența faptei ilicite, deoarece afirmațiile din ziar nu îi aparțin reclamantului care, a făcut dovada, fără echivoc, prin probele administrate la dosarul cauzei.

Totodată, se conchide, efectul imediat al publicării informațiilor nereale a fost un prejudiciu moral greu de cuantificat, respectiv afectarea imaginii, onoarei și demnității, conduita culpabilă, neconformă cu normele legale, fiind pedepsită de art. 253, alin. (3) din C. civ.

Recursul se privește ca nefondat, urmând a fi respins, în considerarea argumentelor ce succed.

Dintru început se impune a preciza că nu vor fi examinate decât motivele vizând limitele criticii acceptabile, respectiv marja de exagerare, admisibilă în cazul discursului jurnalistic, celelalte aspecte, amplu redade de recurent, referitoare la modul de administrare și de interpretare a probelor, neputând face obiectul examenului de legalitate, specific căii extraordinare de atac a recursului.

Pornind de la circumstanțele particulare ale cauzei de față, se impune a se analiza, pentru a răspunde motivelor de recurs invocate, în ce măsură libertatea de exprimare a ziaristului și de informare a publicului - garantată de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului - vine în contradicție cu art. 8 al Convenției, care reglementează dreptul la respectarea vieții private și de familie.

Ca atare, trebuie examinat dacă a existat un echilibru între dreptul la informare și libertatea de expresie, pe de o parte, și dreptul la reputație, pe de altă parte, toate garantate de CEDO, pentru a putea stabili dacă, prin publicarea articolelor incriminate, ziaristul s-a situat în afara limitelor protecției oferite de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Potrivit art. 10, paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, drept care cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei, fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere.

Paragraful 2 al normei convenționale, prevede că exercitarea acestor libertăți - ce comportă îndatoriri și responsabilități - poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Ca atare, dreptul garantat de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, nu este unul absolut, paragraful 2 al

textului mai sus menționat, permițând restrângerea exercitării acestui drept, doar în ipoteza în care folosirea libertății de exprimare este îndreptată împotriva anumitor valori pe care statul le poate apăra în mod legitim.

Dar, dacă libertatea de exprimare, ca drept esențial într-o societate democratică, nu poate - în adevăr - să fie exercitată abuziv, limitarea acesteia în scopul protejării "reputației și drepturilor altuia" trebuie făcută doar în cazuri concrete, în condițiile unei atente circumstanțieri a afirmațiilor făcute, față de adevărul obiectiv.

"Per a contrario", ar însemna că orice afirmație făcută prin presă ar putea fi calificată, ca defăimătoare.

În raport de rolul important, unanim recunoscut, al presei în societate ("câine de pază al democrației") în considerarea îndatoririi sale de a comunica informații și idei privitoare la toate problemele de interes general, practica instanțelor a decis că aceasta poate recurge la o oarecare doză de exagerare și chiar de "provocare", în fiecare cauză impunându-se a se analiza dacă interesul informării publicului poate trece înaintea îndatoririlor și responsabilităților de care sunt ținută ziariștii.

Ceea ce trebuie examinat, în aceste situații, este dacă ingerința în litigiu, corespunde unei "necesități sociale imperioase" și - cu referire la marja de apreciere de care se bucură statele contractante - dacă eventuala restricție adusă libertății de exprimare este "proporțională cu scopul legitim urmărit" iar motivele invocate, sunt relevante și suficiente. (cauzele Perna împotriva Italiei, nr. 48898/99 și Cumpănă și Mazăre împotriva României - nr. 33348/pct. 89 - 90, 17 decembrie 2004).

În speță, așa cum corect s-a concluzionat prin decizia atacată, articolele incriminate se refereau la o temă de interes general și suficient de actuală pentru societatea românească, respectiv corupția prezumată a unor funcționari ai statului, context în care reclamantul, un cunoscut om de afaceri a fost subiectul editorialelor publicate în cotidianul "E." și respectiv "C.".

În paralel, pe rolul Tribunalului Ialomița se afla spre soluționare cauza penală ce făcea obiectul Dosarului nr. x/2015 în care reclamantul figura ca inculpat, pentru săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală.

Pârâții au invocat în apărare, aspect confirmat de probele administrate, caracterul de "știre de presă" al afirmațiilor cuprinse în cele trei editoriale, menit să țină în atenția publicului evoluția procesului penal.

Chiar dacă, articolele incriminate, au oarecum un caracter "insolent" și o anume doză de exagerare, aceste elemente nu pot duce la concluzia că ziariștii ar fi acreditat ideea vinovăției reclamantului, pentru săvârșirea infracțiunii în legătură cu care a fost trimis în judecată, scopul evident al editorialului fiind acela de a atrage atenția asupra subiectului, apreciat ca fiind de interes public, aspect care se circumscrie exercițiului libertății jurnalistice.

Tot astfel, nu se poate reține că articolele în discuție s-ar situa în afara unei baze factuale, în condițiile în care acestea redau informații reale, necontestate, legate de istoricul dosarului penal aflat pe rolul Tribunalului Ialomița, dosar în care reclamantul avea calitatea de inculpat, pentru săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, împrejurare a cărei importanță, la nivel local, nu poate fi ignorată.

Din această perspectivă, libertatea de exprimare - garantată de art. 10 paragraf 1 din Convenția Europeană - se constituie într-unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din cerințele prioritare ale progresului societății, înscriindu-se în criteriile pluralismului, toleranței și "spiritului deschis", fiind unul dintre cele mai eficiente mijloace prin care publicul este informat. (a se vedea cauza Lingens contra Austriei, paragraf 38 - 42).

Ca atare, atât în dreptul intern (art. 30 alin. (1) și (2) din Constituția României) cât și la nivel european - în raport de blocul de convenționalitate instituit prin Convenție și Protocoalele adiționale - dreptul la liberă exprimare, cu limitările impuse prin paragraful 2 al art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, este privit ca una din valorile fundamentale ale statului de drept și ține de însăși esența conceptului de societate democratică, concept ce domină Convenția, în întregul său.

Or, exercițiul dreptului la liberă exprimare presupune atât dreptul de a primi informații cât și dreptul de a comunica altora informații, raportat la articolele incriminate, instanța de apel apreciind corect că pârâții beneficiază de protecția art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și nu pot fi obligați la despăgubiri, către reclamant.

Așa fiind, față de cele ce preced, recursul urmează a se respinge, ca nefondat.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

DECIDE

Respinge, ca nefondat, recursul declarat de reclamantul A. împotriva Deciziei civile nr. 967/A din data de 14 decembrie 2016 a Curții de Apel București, secția a IV-a civilă.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 17 aprilie 2018.

Procesat de GGC - LM